

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

Plesmanweg 1-6
2597 JG Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Ons kenmerk
IENM/BSK-2016/14784

Bijlage(n)
2

Datum 19 februari 2016
Betreft 21e Conferentie van Partijen (COP21) bij het VN
Klimaatverdrag – appreciatie en vervolgstappen

Geachte voorzitter,

Hierbij stuur ik u namens het kabinet de toegezegde¹ uitgebreidere appreciatie van het klimaatakkoord van Parijs, alsmede een vooruitblik op de benodigde vervolgstappen. Daarnaast treft u als bijlage 2 bij deze brief een overzicht aan van alle klimaat-relevante projecten die in het kader van duurzame ontwikkeling plaatsvinden in ontwikkelingslanden en die gefinancierd worden door FMO. Dit is toegezegd tijdens het plenaire debat d.d. 15 december jl. over de inzet van het kabinet bij de Europese Raad van 17 en 18 december.

APPRECIATIE PARIJS-AKKOORD

Op 12 december 2015 hebben alle 195 landen die partij zijn bij het VN-Klimaatverdrag in Parijs met consensus ingestemd met een historisch, juridisch bindend² klimaatakkoord. Naast een succesvol resultaat voor het klimaat kan dit akkoord ook worden beschouwd als een mooi voorbeeld van hoe het door middel van multilaterale samenwerking mogelijk is om wereldwijde uitdagingen aan te gaan en van de kracht van eensgezinde samenwerking en leiderschap in EU-verband. Het verdrag treedt in werking na ratificatie door 55 landen, die gezamenlijk meer dan 55% van de mondiale broeikasgasuitstoot vertegenwoordigen.

Alle landen verplichten zich tot het nemen van maatregelen om hun broeikasgasuitstoot te beperken (mitigatie), op een manier die hun hoogst mogelijke ambitie weerspiegelt. Ook committeren landen zich aan verdere actie op het gebied van het aanpassen aan klimaatverandering (adaptatie).

Het kabinet is verheugd dat het akkoord voorziet in een eigentijdse vorm van

¹ Toegezegd in mijn brief van 18 december jl. over de uitkomst op hoofdlijnen van de 21e Conferentie van Partijen (COP21) bij het VN klimaatverdrag (Kamerstuk 31 793, nr. 134).

² Het is juridisch bindend voor alle landen die het geratificeerd hebben. Als voldoende landen het geratificeerd hebben, gelden voor hen, vanaf 2020, de regels van het Parijs akkoord. Onderdeel hiervan is de doelstelling van "well below 2 degrees". Het is verplicht elke 5 jaar een bijdrage te overleggen; landen bepalen zelf welke bijdrage ze overleggen. Bijdragen moeten in tijd wel progressief zijn en samen leiden tot de afgesproken doelstelling.

differentiatie tussen landen die alle in staat stelt om bij te dragen aan de reductie. Vrijwel alle landen hebben reeds een voorgenomen bijdrage voor de reductie van broeikasgassen op tafel gelegd. Dat is cruciaal op weg naar een gelijk speelveld waarin alle landen bijdragen aan het tegengaan van de opwarming van de aarde, met als doel de verandering te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, met het streven deze tot anderhalve graad te beperken. Het is daarnaast een toekomstbestendig akkoord dat een heldere koers uitzet voor de lange termijn, daardoor investeringszekerheid biedt en landen in staat stelt om het ambitieniveau periodiek te evalueren en indien mogelijk naar boven bij te stellen. Ook ziet het kabinet zijn sterke inzet op transparantie over klimaatmaatregelen van landen gereflecteerd in het akkoord.

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

Ons kenmerk
IENM/BSK-2016/14784

Hiermee is een stevige basis gelegd voor effectieve mondiale klimaatactie in de komende decennia door alle landen gezamenlijk, waarmee we onze samenleving in de 21^e eeuw toekomstbestendig maken. Het akkoord geeft bovendien een sterk signaal af richting bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties en biedt belangrijke kansen voor innovatie en groene groei.

Het akkoord erkent dat ontwikkelingslanden, met name de minst ontwikkelde en meest kwetsbare landen, ondersteuning nodig hebben bij hun inspanningen. Ontwikkelde landen worden opgeroepen de leiding te blijven nemen, maar ook andere – niet traditionele – donoren worden opgeroepen een bijdrage te leveren. Ook de private sector speelt een belangrijke rol bij de verdere implementatie van het akkoord. Bij de verdere uitwerking van het akkoord willen we graag voor Nederland belangrijke economische sectoren benutten en bezien waar nieuwe verdienkansen liggen. In dat kader zal dit jaar een klimaathandelsmissie plaatsvinden. In bijlage 1 vindt u een uitgebreidere appreciatie van het akkoord per thema.

VERVOLGSTAPPEN

Nu is het zaak dat we in Nederland en in de EU overgaan op de uitvoering en uitwerking van het Parijs-akkoord. Het kabinet kiest voor een 2sporenbenadering:

1. Onverkort uitvoeren wat reeds is afgesproken via implementatie van de EU-klimaatdoelstelling voor 2030 in wetgeving en doorvertaling hiervan naar nationaal beleid;
2. Verdere stappen zetten om de ambitie van Parijs te realiseren, door een proces waarmee door middel van het 5 jaarlijks indienen van aangepaste bijdrages de afgesproken doelstelling wordt gerealiseerd, en invulling wordt gegeven aan de afspraken rondom klimaatfinanciering.

1. Uitvoeren wat reeds is afgesproken

Europa: implementatie van de EU-bijdrage voor 2030

Voor Nederland zijn de Europese afspraken leidend en heeft het uitvoeren van de bestaande 2030 afspraken prioriteit. Deze afspraken vormen de basis voor de klimaatbijdrage van de EU aan het Parijs-akkoord. De Unie heeft zich gecommitteerd aan een broeikasgasreductie van ten minste 40% ten opzichte van 1990. Dit is wat minimaal nodig is om het oorspronkelijke 'beneden twee graden doel' te halen.³

³ Voor het halen van het tweegradendoel is volgens het IPCC in 2050 een broeikasgasreductie door ontwikkelde landen van 80-95% nodig (t.o.v. 1990). Een reductie

De in het klimaatakkoord aangescherpte mondiale ambitie onderstreept het belang om binnen de EU de reeds in gang gezette trajecten voortvarend te behandelen, waaronder:

- (1) de aanpassing van het emissiehandelssysteem (EU ETS), waarvoor de Commissie al een voorstel heeft uitgebracht, en;
- (2) de verdeling van de resterende opgave over de lidstaten. Voor de inspanningenverdeling voor de niet-ETS sectoren (landbouw, transport, gebouwen en lichte industrie) en de integratie van de landgebruiksector (LULUCF) in het 2030-raamwerk verwacht de Commissie rond de zomer één of meerdere voorstellen te kunnen presenteren.

Als voorzitter van de Raad van de Europese Unie zal Nederland het komend halfjaar de eerste stappen zetten in de Milieuraad, waarna de Europese Raad van maart aanstaande de uitkomst van Parijs bespreekt. Tijdens het Voorzitterschap organiseert Nederland tevens een high-level bijeenkomst met stakeholders en bedrijven over de uitkomsten en gevolgen van Parijs.

Verder is tijdens de Energieraad van 26 november 2015 afgesproken dat lidstaten uiterlijk eind 2019 een nationaal energie- en klimaatplan voor de periode 2021-2030 moeten opstellen gevolgd door een eerste Europese review van de ingediende plannen in 2021. Voor de contouren van dit plan zal onder andere gebruik worden gemaakt van de energiedialoog en het klimaatakkoord van Parijs. Nederland zal in lijn met de Europese 2030 CO₂-doelstelling in dit plan ook maatregelen beschrijven.

Nationaal

Het huidige nationale klimaat- en energiebeleid richt zich op het behalen van de doelen voor 2020:

- 16% CO₂-reductie in de niet-emissiehandelsectoren;
- 14% hernieuwbare energie (16% in 2023);
- 1,5 % energiebesparing per jaar (als bijdrage aan het Europese doel voor 2020 van 20% energiebesparing);
- 100 PJ energiebesparing in 2020.

In de voortgangsrapportage van het SER-Energieakkoord (Kamerstuk 30 196, nr. 381) is aangegeven met welke aanvullende maatregelen het hernieuwbare-energie doel van 14% en het energiebesparingsdoel van 100PJ zullen worden gerealiseerd.

Volledige implementatie van het Energieakkoord leidt tot een broeikasgasreductie van ca. 21% in 2020 ten opzichte van 1990. De Rechtbank Den Haag heeft in zijn uitspraak van 24 juni 2015 bepaald dat de Staat de emissies van broeikasgassen in Nederland in 2020 moet beperken tot een niveau van 25% onder de uitstoot in 1990. De Staat heeft hoger beroep aangetekend tegen het vonnis. Het is echter uitvoerbaar bij voorraad verklaard, hetgeen betekent dat de Staat, hangende het hoger beroep, het vonnis uit moet voeren. De implementatie van het Energieakkoord is daarin een eerste stap. Uw Kamer zal voor de zomer van 2016 nader worden geïnformeerd over de verdere vervolgstappen .

Voor wat betreft adaptatie zal het kabinet in de loop van 2016 de Nationale

van 40% in 2030 (t.o.v. 1990) ligt op het lineaire pad naar een reductie van 80% in 2050; het zit daarmee dus aan de onderkant van de bandbreedte van 80-95%.

Adaptatiestrategie uitbrengen, als uitvloeisel van afspraken in Europees verband. Op deze wijze geeft het kabinet mede invulling aan de afspraken zoals deze in Parijs zijn gemaakt.

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

Ons kenmerk
IENM/BSK-2016/14784

2. Verdere stappen voor realiseren van nieuwe ambitie van Parijs en invulling geven aan opschaling en transparantie van klimaatfinanciering

Europees en mondiaal

Uiterlijk in 2020 moeten landen hun definitieve klimaatbijdrage (*Nationally Determined Contribution / NDC*) indienen. In het besluit bij het Parijs Akkoord wordt het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) verzocht zich te buigen over de effecten van 1,5 graad opwarming en de daaraan gerelateerde mondiale emissiepaden, en hierover in 2018 een rapport uit te brengen. De uitkomst van deze analyse zal dienen als input voor de 'faciliterende dialoog' die datzelfde jaar zal plaatsvinden tussen partijen (waaronder de EU) over de klimaatbijdragen, waarmee dit ook een moment is om naar de eigen inzet te kijken. Na de inwerkingtreding van het akkoord vindt vanaf 2023 vervolgens elke vijf jaar een beoordeling plaats van de collectieve voortgang, in opmaat naar nieuw in te dienen klimaatbijdragen in 2025.

Verder zal de EU na de officiële ondertekening van het akkoord in New York op 22 april a.s. de eerste voorbereidingen moeten treffen voor gezamenlijke ratificatie. Het akkoord treedt in werking wanneer ten minste 55 landen, gezamenlijk verantwoordelijk voor ten minste 55% van de mondiale broeikasgasemissies, het akkoord hebben geratificeerd. Dit kan dus ook al voor 2020 zijn.

Nederland zal zich als voorzitter van de Raad van de Europese Unie in het eerste halfjaar van 2016 inzetten voor het bereiken van een gezamenlijke EU-positie op de uitwerking van het Parijs-akkoord in aanloop naar de inwerkingtreding (o.a. op het gebied van transparantie, marktmechanismen en capaciteitsopbouw). Hierover zal verder worden gesproken bij de onderhandelingen op ambtelijk niveau in mei in Bonn en de daarop volgende klimaatconferentie (COP22), die in november 2016 zal plaatsvinden in Marrakesh.

Om de doelen uit het klimaatakkoord te bereiken dienen mondiale emissies zo snel mogelijk omgebogen te worden naar een daling. Daarbij is het van belang dat bij het vaststellen van de bijdrage ook wordt gezien welke bijdragen andere grote landen leveren. Vervolgens dient er in de tweede helft van deze eeuw mondiaal gekomen te worden tot een balans tussen de uitstoot en opname van broeikasgassen (ofwel klimaatneutraliteit).

Nationaal

De afspraak om in de tweede helft van deze eeuw te komen tot klimaatneutraliteit geeft ook voor Nederland een heldere stip op de horizon. Nu we weten waar we naar toe moeten, is het zaak om helder te krijgen wat dat betekent voor de inrichting van onze economie en samenleving en het te voeren beleid. Het IBO CO2 zal een eerste analyse bevatten van elementen die van belang zijn voor een kostenefficiënt lange termijn klimaatbeleid. Mede naar aanleiding hiervan en op basis van de uitkomsten van de 'faciliterende dialoog' in 2018 kan voor de lange termijn in kaart worden gebracht wat een nog vast te stellen hogere ambitie in de EU voor 2030, 2040 of 2050 zou betekenen voor Nederland.

Ook de Energiedialoog biedt nadere mogelijkheden om van gedachten te wisselen

over het pad dat Nederland moet inslaan richting een klimaatneutrale toekomst.

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

Klimaatfinanciering

Parijs heeft opnieuw benadrukt dat klimaatfinanciering ten goede moet komen aan de armsten. Klimaatverandering heeft nu al effect op de leefomstandigheden van met name de armste landen en bevolkingsgroepen. Om de negatieve gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan, is er in het Parijs-akkoord meer aandacht gekomen voor het belang van adaptatie. Ook Nederland heeft hier in Parijs op aangedrongen. De Nederlandse financiering richt zich dan ook vooral op projecten en programma's op het snijvlak van armoedebestrijding en klimaat, in het bijzonder in de sectoren water, energie en landbouw.

Ons kenmerk
IENM/BSK-2016/14784

In Parijs werden donoren opnieuw opgeroepen de komende jaren meer financiering beschikbaar te stellen voor klimaat. Daarbij zullen donoren beter inzicht moeten geven in de opschaling van deze financiering naar USD 100 miljard in 2020. Als grote donor op het gebied van klimaatfinanciering heeft Nederland in Europees verband het streven om bij te dragen aan deze doelstelling herbevestigd. Bij de begrotingsbehandeling van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft de Kamer opgeroepen een meerjarenplan Klimaatfinanciering vast te stellen tot 2020⁴. Het kabinet zal de Kamer hier op korte termijn over informeren.

Nederland heeft substantiële initiatieven genomen die resulteren in een toename van de nationale klimaatfinanciering. Enerzijds is er actief ingezet op mobilisering van financiering door de private sector, anderzijds vond er een versterkte inzet plaats op adaptatie binnen de speerpunten water en voedselzekerheid. De komende jaren zal deze aanpak worden voortgezet.

Tot slot zal Nederland inzetten op het vergroten van transparantie met betrekking tot klimaatfinanciering. Zo zal Nederland bijdragen aan het ontwerpen van duidelijke internationale kaders voor private financiering en de verbetering van rapportages over de resultaten van klimaatfinanciering.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU,

Sharon A.M. Dijkema

⁴ Motie Klaver/Vos, TK 34300 XVII, nr. 50